

СВОБОДА СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ТРИ ЦЕНТИ, РІК XLIV. Ч. 226. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 28-го вересня 1936. — VOL. XLIV. No. 226. Jersey City, N. J., Monday, September 28, 1936. THREE CENTS

АМЕРИКА КООПЕРУЄ З АНГЛІЄЮ Й ФРАНЦІЄЮ В МОНЕТАРНІЙ СПРАВІ

ВАШИНГТОН. — За уповажненням президента Рузвелта секретар скарбу, Моргентав, видав публичну заяву про монетарний договір між Злученими Державами, Англією й Францією.

У цій заяві уряд повідомляє, що він порозумівся з урядом Франції й Англії щодо усталення курсу обміни франка, фунта стерлінгів і долара.

Американський уряд побивався за таку угоду вже півчверта року, вважаючи її за конечно потрібну для усталення рівноваги в міжнародній обміні гроша. Американський департамент скарбу вважає угоду як великий крок уперед до замирення й усталення політичних відносин у світі.

Курс американського долара буде захоронений фондом 2 біліонів доларів.

БОРІТЬБА ЗА ФАРМЕРСЬКУ ПОЛІТИКУ.

ОШКОШ (Висконсин). — Губернатор Ландон, републиканський кандидат на уряд президента Злучених Держав, виголосив кілька промов у стейті Висконсин. Він далі говорив переважно про фермерські справи, атакуючи уряд президента Рузвелта за його торговельну політику, та упевнив своїх слухачів, що ця політика була шкідлива для американських фермерів.

Тимчасом у Вашингтоні секретар стейту Гол та секретар рільництва Волес давали публичну відповідь на промову губернатора Ландона, виголошену в Мінеаполісі, в котрій Ландон уперше притикував фермерську політику Рузвелта. Секретар стейту заявив, що промова Ландона спирається на обманстві та що його фермерська програма скінчилася би руїною для фермерства й краю. Секретар рільництва каже, що переведення в життя програми Ландона доведло до нової рільної кризи, що була би багаче гірша, як рільна криза в 1932-го році.

БОРІТЬБА ЗА ПОЛІТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ О. КОКЛИНА.

СИНСІНАТІ (Огайо). — Джан Т. МекНикола, римо-католицький архієпископ синсинатської дієцезії, видав публичну заяву, в котрій осуджує політичну діяльність о. Чарлза Коклина, римо-католицького радіоного проповідника та провідника Краєвого Союзу Суспільної Справедливості.

Архієпископ МекНикола осуджує о. Коклина за те, що о. Коклин говорить публично про Рузвелта як про „проти-Бога“ (Антихриста) та що о. Коклин визнає в своїх промовах до збройної боротьби проти диктатури. Рівночасно єпископ хвалить о. Коклина за те, що він говорить проти виступу вбогих, про несправедливість супроти робітників та лиха капіталізму.

У відповідь на цю заяву синсинатського архієпископа Майкел Галегер, єпископ римо-католицької дієцезії в Дітроїті, до котрої належить о. Коклин, заявив публично, що він підтримує публичні виступи о. Коклина, а спеціально уступ у промові о. Коклина, в котрій о. Коклин заклинав людей боротися проти повстання диктатури. Дітройтський єпископ каже, що всякий народ, що не вміє боротися проти тиранії, пропадає. „Єпископ заявив теж, що о. Коклин має право виступати собі, як йому подобається, проти всякого політичного діяча, хочби навіть президента Злучених Держав.“

ПРОБНІ ГОЛОСУВАННЯ.

НЬЮ ЙОРК. — Тижневик „Литерарі Дайджест“ подає вислід четвертого обранку голосів, відданих у його пробні голосування на президента. До сі республіканець Ландон дістав 293,972 голоси, демократ Рузвелт 185,495, кандидат „Партії Злуки“, Лемке 19,632, соціаліст Томас 2,140, комуніст Бравдер 1,064.

У пробнім голосуванні, яке розвів серед своїх читачів болтиморський щоденник „Сон“, віддано на Рузвелта 93,312 голосів, на Ландона 55,603, на Томаса 522, на Бравдера 266, на Лемке 1,415.

КРИТИКУЄ ЛЛОЙДА ДЖОРДЖА ЗА КРИТИКУВАННЯ ПЕРШИНГА.

НЬЮ ЙОРК. — Фредерик Памер, що стояв близько команди американської армії, як вона билася в Франції підчас світової війни, відповідає в газетах публично на критику американського команданта, генерала Першинга, яку подав у своїй книжці про війну бувший англійський прем'єр Ллойд Джордж.

Памер каже, що Ллойд Джордж пише, покладаючися на свою пам'ять та не зважаючи на документи, які доказують неправдивість його слів. Він каже, що документами можна доказати, що не Першинг не давав альянтам вести як слід війну, але якраз Ллойд Джордж своїми політичними маневруваннями.

ЗА „ВИЧИЩЕННЯ“ ВЕЛИКИХ ПАРТІЙ.

Сенатор Норіс з Небраски виступив з публичним протестом проти великих політичних пожертвований на піддержку виборчих кампаній великих партій. Сенатор звернувся спеціально проти піддержання кампанії Республіканської Партії в Новій Англії великими жертвами Рокефелерів і Дю Понтів. Він каже, що великі передвиборчі жертви підтримують демократичні астанови й свободу в краю, бо великі підприємства й багаті при помочі великих пожертвований добувають собі великі впливи в партіях.

БОРІТЬБА З БЕЗДОМНИМИ СОБАКАМИ.

Вже більше як рік ведеться у Стамбулі затяжна боротьба з бездомними собаками, що стали правдивим нещастям. Ці собаки вистрілюють, видолюють, однак їх кількість не тільки не зменшилася, але подвоїлася. Виявилось, що ця ненадійна „десять підмога“ прийшла з тракійської провінції. Хоч вона видається дивне, але притягаючою силою є тут обильність відпадків і безчисленні закамарки. Щоби не допустити до дальшої інвазії собак, порозставляли при міських мурах живолупів, які мали вивольовувати зайців. Одного вечора скоїлась при міських мурах жахлива подія. Золотий і здичайний пес напав на живолупа. Живолупові вдалося застрілити собаку і положити трупом ще кілька собак, які ці знеможені перевагою напасників, намагалися схоронитися на мур. Однак це йому не вдалося і собаки роздерли його під міським муром на дрібні куски.

ВИДЕРЖАВИВ ЖІНКУ.

До судової відповідальності у Варшаві потягнули зрадкованого урядовця Станіслава В. за те, що видержав свою жінку товаришеві. Обидва підписали умову, якою збудований чоловік видержав на означений час своему багатшому товаришеві свою жінку за 200 зл. готівкою і 300 зл. векслями. До спору прийшло, коли Станіслав В. утінувся за сплату векслів. Тоді державець повідомив поліцію і Станіслава В. потягнуто до карної відповідальності.

ПЕРШИЙ МІСЮНАР НА БІГУНІ.

В 1935 р. вирушив о. Генрі із чина Облатів здобувати лінійний бігун у супроводі кільканадцятьох ескімосів. Після цілорічної мандрівки дійшов недавно до мети. Це перший священик, що появився на бігуні.

ПОДРУЖА ТРАГЕДІЯ.

В Луці, пов. Городенка, Михайло Целевич у ігрові з жінкою, яка втекла від нього, вів до дому Дмитра Загрішчука, і намовляв її, щоб вернулася до дому. Коли вона відмовилась, він добув бачет і кількома ударами в плечі і груди положи її трупом. Целевича арештовано.

СКОНФІСКУВАЛИ МІЛІОН ЗЛОТИХ.

Девізова комісія в Польщі одержує беззвичайно звіти від надграничних митних станиць про конфіскації чужих валют, які пробували перевезти ласажирі. Від часу встановлення митної контролю, т. зв. від 26 жовтня п. р., сконфіковано польської і чужої валюти на поверх мільон зл. У зв'язку з тим ведуться карні докопання проти 200 осіб за порушення девізових приписів.

НЕЩАСЛИВИЙ ПОПИС.

В Тернополі відбувся попіс пожежних дружин на об'єктах, де побудовано спеціальні будівлі. На одній з них, триповерховій, стався нещасливий випадок. Пожежник, прив'язаний ливною до пояса, обривався на височині другого поверху і, впавши на землю, зломив собі хребетний стовп. На другий день він помер.

КЛІНКА ДЛЯ САМОВБИВНИКІВ.

Епідемія самогубств осягнула в Японії такі розміри, що уряд був приневольений відкрити окрему клініку для самогубників. Директором цієї клініки є д-р Рінсукі Когайші, якого називають у Токіо „спеціалістом від самогубств“. Його головним завданням є те, щоб відговорювати кандидатів на самогубників. Д-р Когайші має вже деякий досвід у цій справі. Найкраще визнається він на „шиншу“, це значить любовних самогубств. Д-р Когайші веде теж окремі курси для лекторів, які вестимуть у цілім краю пропаганду проти самогубств. Остров Ошіма, де є вузький Мігара-Ема замкнули для туристів, бо тут залюбки кидались до кратеру закохани пари. Улюблене місце самогубників у Токіо — це Гюза, найвища будівля японської столиці. В 1931 р. кинулось із даху цієї будівлі 18 чоловік і 7 жінок. В 1932 р. — 22 чоловік, 14 жінок, в 1933 р. — 25 осіб, в 1934 р. — 16, в 1935 р. — 20. Тепер береже цей будинок в день і вночі поліція, а на даху поставили високу дрютяну огорожу. Цього року ще ніхто самовбивник не продерся на дах.

ТРУП ЧЕЗ З ТРУПАРНІ.

В Бельську з міської трупарні пропав труп 23-літньої Марії Гадової з Зембжич, яка померла на відпусті в Кентах. Тіліні „останки Гадової“ хтось викрав. А цікаво, що померла не мала ні ближчої рідні, ні свояків, ні ближчих знайомих.

КАРА ЗА САМОСУД.

В спеціальному суді у Львові відбулася розправа проти Стефана Грициняка і тов. Керниць, пов. Львів, засуджених окружним судом на ріжні карі в'язниці за намагання вбивства Теодора Баєра, якого закидували конфіденційному службовцю в поліції. Написники заатакували Баєра палицями і ножами, завдаючи йому 17 ран. Трибунал зазначив кару 3-місячної в'язниці, виміреної Грицинякові, а Керниць обидві карі на основі амнести.

НОВІ НАЗВИ ВУЛИЦЬ У ЛЬВОВІ.

Львівський магістрат надав нові назви кількадесятьом вулицям Великого Львова. Є це переважно назвица оборонців Львова та інших осіб, що заслужилися для польськості міста. Отже маємо вулиці майора Татара-Тшесньовського, майора Альбіна Флешара, полк. Снядовського, ген. Тадея Розвадовського, пор. Йос. Мазаровського, през. Наймана, майора Ізиковського й інших. Про якусь українську назву вулиці не було навіть бесіди, хоч українці творять п'яту частину мешканців міста.

ЗАГАДОННА СМЕРТЬ УРЯДОВЦЯ.

Жінка міністерського урядовця Рачинського у Варшаві повідомила свого часу поліцію, що її чоловік відобрав собі життя. Однак після похорону Рачинського влада дістала довіроче повідомлення, що його вбито. Переведено ексгумацію тіла й секція виказала справді, що Рачинський згинув насильною смертю. Арештували Рачинського під закидом, що вона вбила свого чоловіка.

ОЛЕНЬ НАПАВ НА АВТО.

В Семигороді трапився такий випадок. Один автомобіліст, що їхав уночі, побачив раптом у світлі свого рефлектора оленя. Олень стояв по середині вулиці, не „прочуваючи“ небезпеки, та зовсім не мав наміру втікати. Щоби приневольити оленя зійти з дороги, погасив шофер свої рефлектори. Наслідок був такий, що олень заатакував авто і рогами розторочив холодильню. Щоб виминути дикі напади, шофер залучив задній біг і вїхав до придорожного рову. Шойно тепер покинув олень урадований успіхами свого нападу, поле бою. З одного рога, що його олень стратив при нападі, пізнали, що це був величезний шестирічний самець. Авто потерпіло притім теж чималі шкоди.

ЯПОНЦІ ПРОТИ ЛАТИНКИ.

Японський уряд відкинув проект латинізації японського письма, яку приготувала спеціальна комісія, а пропозиції міністер освіти. Нема ніяких виглядів, щоб цей проект перешлював, бо не тільки члени уряду, але й уся преса та публічна опінія поставились до нього неприхильно.

ЩАСТЯ БЕЗ КУЛЬТУРИ.

На південній частині Тихого океану знаходиться архіпелаг Тристан да Кунга, що складається з 3-х більших островів і кільканадцятьох маленьких скалистих островів. Люди живуть тільки на островах більших, що не перевищують простору 100 кв. км. Є це переважно втікачі з різних країв, що схоронилися тут перед світовим гамором і ріжними благодатями культури. Є їх небагато, 169 осіб, з того 93 чоловік і 46 жінок. Вони не знають грошей, ні судів, ні в'язниць. Живуть серед гарної природи й добувають щасливими.

ФРАНЦІЯ СХОДИТЬ ІЗ ЗОЛОТОЇ СТОПИ

ПАРИЖ. — Франція, яка в останніх місяцях знайшла була у фінансових клопотах, проголосила, що відступає від золоті стої. В останніх днях золото з Франції почало втікати. Після бурливих нарад у міністерстві фінансових справ французький уряд рішив наложити заборону вивозу золота і вслід за тим оголосив обниження вартости франка на одну третину.

ЕСПАНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ УТІКАЄ.

ПАРИЖ. — З Буенос Айрес доносять, що внаслідок натиску революційних військ положення в Мадриді стало безладне. Президент Азая, який представляв умірковано-ліві настрої, звернувся до аргентинських властей, щоб посприяти йому схоронитися на аргентинському кораблі. Йому загрожує небезпека з боку крайно-лівих елементів.

ЖОРСТОКІ БОЇ В ЕСПАНІІ.

КАСЕРЕС (Еспанія). — Наступ революціонерів на Толедо і Мадрид, з огляду на відчуження шлюзів на ріці Адріч, припинився. Вода перервала комунікації революціонерів і витворила для них прикре положення. Сам головний командант революційних військ, ген Франко, подався на фронт, щоби провірити положення. Революційні літаки бомбардували Більбао і вбили 120 осіб. У відплату червоні загони вивели 60 арештованих фашистів і їх на вулиці розстріляли. Сподіваються скорого упадку Більбао.

ГІБРАЛЬТАР. — У Ронді, малому містечку на півдні Еспанії, червоні, заки здали місто, замордували 800 осіб, що були прихильні революційному уряду.

В ПАЛЕСТИНІ ЛЛЕТЬСЯ КРОВ.

ЕРУСАЛІМ. — Між арабськими повстанцями й англійськими військовими відділами вивязалася біля Єнін боротьба, в якій убито 54 арабів. Були теж випадки по англійському боці. Більша частина арабів, в числі 41, згинула від літакових бомб. Решта від крісових куль.

ЯПОНЦІ ВИКАЗУЮТЬ ХОЛОДНУ КРОВ.

ШАНГГАЙ. — Японці, які висадили свої війська в околиці Шанггаю як протест проти скритих убивств японців на території Китаю, здержалися від дальшого походу. Вони забрали частину військ назад, як теж деякі їх кораблі подалися на повне море. Англійський амбасадор у Токіо дістав заповнення від уряду, що Японія буде діяти розважно.

ПРОТЕСТ ЧЕХОСЛОВАЧИНИ В БЕРЛІНІ.

ПРАГА. — Чехословацький уряд вніс через свого посла в Берліні протест проти промови Гебельса в Нирембергу. Гебельс сказав, що на території Чехословащини будуть летничі майдани, з яких російські літаки мотимуть атакувати Німеччину.

ТАКОЖ РУМУНІЯ ПРОТЕСТУЄ.

БУКАРЕШТ. — Румунський уряд також вніс у Берліні протест проти промов Гебельса і Розенберга, які сказали, що Чехословащина на останній конференції Малої Антанті зуміла румунському міністрові Антонеску накинати свою волю. Однак в Румунії панує така прихильність до Німеччини, що навіть самі румунські часописи відмовилися помістити цей протест.

РЕВОЛЬТИ В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Револьти в околицях Замостя, Грубешова і Томашева, в яких згинуло п'ять селян і один поліцай, продовжуються. Польський уряд старається здушити всі відомості про ці розрухи і старається подати інші причини про їх вибух. Фактично причиною вибуху є страшний голод в Польщі й домагання селян якоїсь полекції. Уряд почав розглядати аграрну реформу та пригтовляти великі земельні посілости для парцеляції.

АНТИСЕМІТИЗМ В ІТАЛІІ.

РИМ. — Роберто Фаріначі, бувший генеральний секретар фашистської партії, помітив у „Режіма Фашиста“ статтю, в якій закидає жидам, що вони своєю переважною політикою врямують викликати у світі безлад. В Італії є всього 40,000 жидів, отже фактично там нема внутрішніх причин до антисемітизму. Колиж протижидівські статті там усетаки появляються, то, як пише „Режіма Фашиста“, це тому, що жиди є в засаді вороже наставлені до фашизму і піддержують всюди комунізм.

БОЛЬШЕВИКИ УДАЮТЬ ВІДВАЖНІХ.

МОСКВА. — Советський маршал Ворошилов знову виголосив промову, в якій знову сказав, що „Совети готові стрінути ворога на кожному місці й зміряти з ним свою силу“.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТЕРОР У СТРАЙКАХ І ЛОКАВТАХ

В один і той самий день газети подали дві вістки про ту саму справу, важну для громадського життя в Америці, про справу безпеченства підчас страйків і локавтів.

В Нью Йорку, при нагоді відкриття нового академічного року в Колумбійським університеті, його президент, д-р Ніколас Ботлер, заговорив до студентів і професорів про страйк газетярів у Сетлі, в стейті Вашингтон, отже на другім кінці широкої Америки, закидаючи між іншим розведення терору групою людей. Він не сказав, кого він розуміє під цією групою людей, що розвела терор, але всі зрозуміли, що він мав на думці провідників робітничої юні.

Того самого дня газети принесли з Вашингтону вістку про переслухання, які ведуться у Вашингтоні перед спеціальним комітетом сенаторів у справі діяльності шпигунських та страйколомних агенцій. Свідками виступали різні страйколомні й шпигуни проти робітників, а їх знізання відносилися якраз до питання, хто саме викликає терор підчас різних клопотів між фабрикантами й робітниками. Свідки зізнавали, що так звані компанійні сторожі, себто люди, наняті нібито для береження добра підприємств підчас страйку й для захорони страйколомів, самі навмисно починали різні заворушення та нищили маєток підприємств, до котрого вони були наняті.

Викрито підчас зізнавань не тільки цікаві факти такого терору, але ще цікавіші мотиви для нього. Підчас одного молочарського страйку, наприклад, ці найменні „сторожі“ самі перевертали вози з страйколомом, щоб підприємці набрали вражіння, що ситуація дуже напружена, й зо страху наняли більше таких „сторожів“. В іншій страйку „сторожі“ самі спровокували з страйкарми бійку, в котрій згнули три особи. В іншій страйку страйку такі „сторожі“, заняті як страйколомом, відкрили рури з паром й парили страйкові пікети. Підчас молочарського страйку в околиці Питебурга „сторожі“ дістали від свого заряду приказ побивати страйкарів. Коли один сенатор спитав свідка, що за ціль була цих побивів, він сказав отверто: „Певно, щоб викликати бійку“.

Слідство не лишило найменшого сумніву, що терор підчас страйків і локавтів викликають передовсім найменні підприємствами „сторожі“. Цей терор має на цілі з одного боку викликати в громадянстві симпатію для підприємства, буцімто нападеного бандитськими робітниками, а з другого боку зробити на підприємство вражіння, що ситуація дуже серйозна та що для належної оборони треба наняти ще більше таких „сторожів“.

Розкриті річі, щоправда, були вже відомі людям, що слідають за робітничими справами, але сенатори зробили добре, що своїм слідством розкрили очі тим, які живуть із закритими очима, а між яких попадають навіть голови університетів.

ЩОБ УВІЙШЛО В КРОВ І ДУШУ НАШУ.

Пережив наш нарід, от хоч би в останніх десятиліттях, багато величнього й трагічного, багато хвилі слави й упадку, і все те окупив мільонами жертв у людях. Про ті події вже багато споминів очевидців. Є зібраних багато фактів і багато цифр. Знаємо, як пише Юрій Ліпа в тижневику „Обрії“, про наші походи, перемоги і невдачі, про окремі залі й добрі факти. Але чи це є вистарчальне? — питається нас Ліпа. І стверджує, що все те, що перепадає українська мемуаристика, ввійшло в кров і душу учасників того всього, що описане в спогадах. З тих спогадів годі загалом відчувати всі гами почувань тих, що ті важні історичні хвилі переживали. А ті почування повинні стати безсмертними. Вони не повинні відходити до гробу разом з тими, що їх відчували, бо ці почування — це історія крові, крові, продиної для України. А засоби мемуаристики заплитки, щоб ними можна було передати ті почування пізнішим поколінням. Виходить, що тут треба братися за інші засоби. І от на це й дає Юрій Ліпа відповідь, коли лише так:

„Але тривале відчуження життя в тих роках може дати тільки література, малярство, мистецтво взагалі. Французький нарід не мав би в своїй духовості бою під Ватерло, коли б у свій час не описав був його Стендаль, або пізніше В. Гіго. Англіїці недурно кажуть, що вони не мали своєї історії в крові, коли б її не наповнив артистичним змістом Шекспір у своїх песах.“

„Шекспір не тільки описав зверхньо (зрештою дуже недокладно) описує у середині духової раси? Чи вистарчить, як за большевицьким зразком, або за вказівками А. Скварчинського, польського ідеолога захватності, тільки механічний поділ на чорні і білі особи, одних дуже ганили, а других хвалити? Тоді це була б не література, тільки глянціозна ілюстрація доктрини. Тимчасом справа йде про почування людей, і те живих людей. Таких, що ми з ними могли жити, щоб їхні конфлікти булиб нам

теми і досі для британця, для достраючої частини британського суспільства, ба, складова частина духовості британця, що її він мусить пережити, щоб бути вільним британом. У своїх творях Шекспір дає дуже багато не тільки для британців. Не дурнож, коли у сучасній Франції кілька років тому виринула kwestія можливості диктатури, юрби парижан, немов шукаючи на це відповіді, примували до театру, щоб пережити свої шування в „Коріоляні“ Шекспіра.“

„Скількиж мають українці нерозв'язаних духових таємниць, незорганізованих, мандрівних зявців і почувань! Як є коріні отаманії в українській духовості? Як розв'язали роки 1917—21 формування типу українського старшини, відогодо до всіх несподіванок українського терену? Як повставали суперечності між ідейністю повстанців і потребою мати матеріальне удержання? І багато більших, і менших речей.“

„Дехто пробує розв'язати це механічно, самими доктринами. Напр.: отаманія — це гідра. Відтяти голову кожному отаманові, чи хочби позбавити правних та ідейних підстав існування. Чи дійсно це розв'язання? Чи Британія булаб сильна, коли б тільки стинала голову своїм піратам і опришкаркам, коли б потрапила тільки нищити, а не вміла зедувати своєї власної крові? Чи не відкинення піратських традицій, Лоренс та тисячі сучасних Лоренсів, і назва найбільшого панцирника „Робін Гуд“, що звучить як „Кармелюк“, або „Довбуш“? “

„Якже має розв'язати література такі зударності почувань у середині духової раси? Чи вистарчить, як за большевицьким зразком, або за вказівками А. Скварчинського, польського ідеолога захватності, тільки механічний поділ на чорні і білі особи, одних дуже ганили, а других хвалити? Тоді це була б не література, тільки глянціозна ілюстрація доктрини. Тимчасом справа йде про почування людей, і те живих людей. Таких, що ми з ними могли жити, щоб їхні конфлікти булиб нам

близькі і рідні. Щоб їхні страждання і змагання зродилися з української крові, запалау, віри. І в цьому є істота мистецького розв'язання, щоб мати якнайбільше любови, гарячої симпатії до тих, що їх описує мистець, письменник. Тоді при цьому всі зверхні риси подій р. р. 1917—1923, хоч і дуже важні, стаються другорядними.“

„Читаць входить не в зверхнє життя великих років, але у внутрішнє життя людей того часу. Входить без примусу, шляхом любови і привязання до своєї раси, і стає віч-на-віч другорядними.“

Відомий процес проти 16 „троцькістів“ минув. Засуджені вже давно розстріляні. А всетаки світова преса розписується далі про цю подію. Появляються дописи з Москви про останні хвили засуджених, в яких пишеться про те, що вони до останньої мінати були певні, що їх уласкавлять, як це їм приобіцяно при допитах. Пишуть про ті прокляти, звернені в сторону Сталіна, які видавали засуджені в останній хвилі перед розстрілом. І описується багато чого іншого, та всетаки всі ті описи не внясноють переконуюче цілості цієї кривавої події. Не може вняснити її й Н. Басехес, московський кореспондент віденського часопису „Нае Фрае Прессе“, відомий з цього, що саме він є одні з найкращих знавців цього, що діється в Советах.

В своїй статті, в якій описує процес і страчання троцькістів, Басехес заявляє, що ця подія є для нього політичною і психологічною загадкою. Та одно є для нього тут певне: що в цій тій трагедії не відгравала ніякої ролі — ідеологія. Про неї не клопоталися.

Загадкою для Басехеса є і те, чому взагалі ведено цей процес і чому його так широко розрекламовано, коли можна було впоратися з троцькістами зараз по вбивстві Кірова на підставі „кіровського закону“, який не вимагав довгих процесів. Тодіж розстрілювано людей по розправі й засуді, що тревали всього кілька хвилин, чи годину-дві. Крім цього Совети вже від

пробачайте, по простому... — оправдувалася Настя.
— Нічого, старуха. Колбаса хараша. А ти, тятка, зря гаваріш... Да! Ти старий чоловік, ситий і дома. На фронтах ти не бував і війни отієї самої не видав. Та й царя ти також не бачив. Я, можна сказати, ближче від нього був, а також не бачив. А війну оту саме хай собі чорт спокійно візьме. Думаеш, я знаю, за що кровлю? За рідину? Карпати родина моя? Так? Помилешся. Пловать мені на ті самі Карпати... От що... Родина моя Ряданка... Понял? А на якого чорта мене сюди перли, сам толком не розберу...
Матвій замовк і зняковів. Видно в тон не потрапив. Знати, це „роззадоблений“ москалик.
— Я уж, мамаша, — звертався москалик до Насті, — три рани в Карпатах дістав... А от і третій раз несуть туди свою башку, по четверту рану, а ні, то куля в лоб. І все до чорта хай прахом стелиться...
Хто його знає, що то за москаль. Може надісланий, може втікач який, що народ бунтує... Але що Матвієві до того за діло... От наісться і хай їде собі з Богом. Може він Карпат і не бачив, а тільки хвалиться ранами.
Зараз по Великодні кінчився шкільний рік. Після випадку з Ганкою Володько уникнув учительки. Не бажав з нею зу-

стрічатися, не усміхався. Також не просив пуделок та коробок. Все це Хведот дістав, а Володько навіть не зацікавився, навіть оком не кинув.
Після останньої лекції, останнім відходив Володько. Учителка йшла з ним і коли Володько суше „досвідання“ кидав, протягнула руку і мовчки взяла його за карк. Він оглянувся.
— Навіть до мене не зайде, Володику? Навіть не попрощаєшся?
Перед ним виходили на двір босі дівчата з хуторів. Відходив з маленькою порожньою торбиною через плече Хведот. З тиллявських дітей не було нікого.
Володько мовчки повернув до учительчиної кімнати. Там чистенько, пахнуло цвіти. На стіні чітко тикає білий годинник з тьгарками, жовтим мільним валяком, прикрашений квіточками-незабудками.
(Дальше буде).

ці провинилися. А тепер, як бачимо, сталося щось зовсім інше.
Не можуть розв'язати цієї загадки, Басехес певний одного, а саме упадку авторитету комуністичної партії. Він каже, що тепер і самі звязаті комуністи не повірять в ніякі обіцянки партії, в ніякі „демократичні“ реформи, які уряд заповів і яким зробив таку велику рекламу. А далі, й самі найщиріші комуністи будуть тепер боючись висказати свою думку, бо не будуть ніколи певні, чи за неї не прийдесть їм відповідати перед судом, а то й переплатити життям. І так воно вже й є. Комуністи бояться навіть далі дискутувати над проєктованою урядом конституцією, Замовкла отже й та свобода вислову, що була досі толерована в середині самої комуністичної партії. Супроти цього не можна надіятися на якусь зміну в Советах. Як буде яка зміна, то хіба на гірше. Бо терор буде поширений тепер на усіх тих, яких уряд захоче підозрівати в тім, що вони замало лояльні, або які з інших причин не є на руку тим, що є при владі. Всі вони підпадут під рубричку „фашистів“ і „терористів“.

Мусій Степанчук.

ПРОЦЕС ТРОЦЬКІСТІВ — ЗАГАДКА

МОЛОДИМ УКРАЇНСЬКИМ НАЦІОНАЛІСТАМ

О, молодіже, надіє наша, діти!
Вся наша сила і труд іде за вами.
Як ми ідемо непевними шляхами,
То вам судилося цей шлях наш продовжити.

Ідіть же діти, та не йдіть манівцями,
Свій хід і очі в одну ви ціль спрямуйте
І в ході й хвилі на свари не марнуйте,
Як це водилося в історії між нами.

Бо хоч далеко від вас лани України,
Хоч моря ділять вас з сестрами й братами,
Та Рідна Мати стежить там за вами
І благословить ваш труд серед чужини.

І не кажіть, що ви чужі для неї,
Що інший край тут і інша у вас мова,
Ви в вік будете її дітьми по крові;
Ох, будьтеж всі ви дітьми і по ідеї!

Внесіть високо ви стяг золото-синій,
Що предки ваші з ним йшли і умирали.
Ох, допоможіть, щоб брати вільними стали
В Вільній Державі, Соборній Україні!

Сам Бог за це вас винагородить певно,
Діждетесь чести ви в світі і пошани
І ненька ваша до вас руки простягне
І скаже: Будете ви всі благословені!”

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИН“.

Передрук забороняється. — Авторські права застережені.

(16)

По лавицях розложени коробки, пуделка, старі часописи, квітки, брудні дитячі руки. Учителчин голос бадьоро лунає і в його переливах повстають образи далекої карпатської війни, де в снігах, скелях, проваллях кладуть свої білі кістки наші брати, наші батьки. Дитячі обличчя горять полумям великої увія-війни. Очі світяться жаріючими іскорками життя, страху, здивування, бажання...
Але що у Володьковій душі творилося, того не розкаже він ніколи, нікому. У ті гарматні, буревійні дні родилася у ньому тайна...
Присмак сліз, барва сорому, тремтіння сонячного проміння, що проник у найтемніше місце його я, зродили й визвали на кін життєвого помосту велику тайну тайн — не зривану з нічим у красі та силі...
Весна виробляла свої веремі, не дивлячись на ніщо. Земля, як і завжди, пахла своїм тяжким праним запахом. Ліс одягався і небо горіло блакитним вогнем.
Пора врататися зі школою. Он Матвій на полях чоботи-

Одарка оповідала: — Прийшла я, голубята мої, на всюночну до церкви... Господоньку Святий! І церква та сама, і світла не менше, і співають хороще, а на душі у мене ніби гніт лежить. У Велику Пятницю висповідалась, до Причистя аж у неділю підступила, два дні рисочки в устах не мала. Стала навколішки перед Матірю Божою, молось, а молитва не йде на думку. Диявол заволодів мною. Кажуть, що то гріх за людиною так побиватися, та ще й у церкві... Але що діяти, що чинити. От клянуся, що я не могла за „нього“ не думати. Гріх — грішний, але не могла... Про Бога требаб, так ні... Він, мій сокіл, мій орел, моя кохана дитина, замість святого образу стоїть сумний перед моїми очима.

А як розговлятися почали, Палажка впала на постелю й так, мої людоньки, зайшлася, так тяжко заголосила. А я стою коло столу, як дерев'яна,

офірку в руках тримаю, хоч перед образом приліпяти. В очах моїх темно, темно зробилося, ніби хто мене узяв та й закутив, а після раптом поставив на землю. Не можу на лапу звестися, щоб офірку приліпяти. Вчіпилася за ріг столу, але не вдерлася. Як стояла, так і звалилася до землі. Плакати не було сили.
— Нїде нема радості в ті дні. І на землі, і на небі. Отже і дзвони дзвонили, але звуки їх, мов тїнь від густого лісу, мов жалоба від чорного серпанку. На цвинтарі дівки не видолять „кривого танку“, які пісень не співають. Голови, які і завжди, барвінком та паперовими квітами квітані, але сміху не чути, вискувань нема, парубків чубатих нема. Є недолітки, що тягнуться догори, на пальці спинаються і плачуть від міцної затяжки тютюном.
Там десь у Карпатах парубки. „Ой, по горах, по горах

австрійських, солдатські кістки під снігом лежать“, — виспівують дівки.
А чи кістки? Пішов Василь, Петро, Данило... Скільки їх пішло. Все в Карпатах, все під Варшаву, все у мазурські багна, все в августовські ліси. Напхали, завалили трупом, загатили багна, засипали гори... І звідки візьметься радість?
На Великодень якийсь москалик плівся шляхом і до Матвія забрав. Матвій заприсов до столу, а Настя ковбасу і печеню, і все, що мала, виставила. Матвій розійшовся, що війна, мовляв, від Бога. Бог так, видно, хоче. І слава Йому, все таки „наші“ хоробро „деруться“. Все таки погналі нехриста у гайб його царства.
Матвій говорив з вогкими запаленими пристрастю очима, а москалик все „оплітав та оплітав“...
— Пробачайте, що може у нас не так, як у вас. У нас усе,

стрічатися, не усміхався. Також не просив пуделок та коробок. Все це Хведот дістав, а Володько навіть не зацікавився, навіть оком не кинув.
Після останньої лекції, останнім відходив Володько. Учителка йшла з ним і коли Володько суше „досвідання“ кидав, протягнула руку і мовчки взяла його за карк. Він оглянувся.
— Навіть до мене не зайде, Володику? Навіть не попрощаєшся?
Перед ним виходили на двір босі дівчата з хуторів. Відходив з маленькою порожньою торбиною через плече Хведот. З тиллявських дітей не було нікого.
Володько мовчки повернув до учительчиної кімнати. Там чистенько, пахнуло цвіти. На стіні чітко тикає білий годинник з тьгарками, жовтим мільним валяком, прикрашений квіточками-незабудками.
(Дальше буде).

Український народний союз — це найсильніша опора українства в Америці. Союзові ряди — це ряди української армії в Америці. Союз — це опора передвінародовленням. Союз — це найпевніша запора, що як довго він тут житиме, так довго житиме українське ім'я в Америці. Тому бути в у. н. союзі, мати в нім світ діти, а позитив ще й приєднувати йому нових членів — це значить бути патріотичною українською людиною, значить мати серце для України, значить дбати про матеріальне, моральне й національне забезпечення нашої імміграції в Америці.

Жінка вернулася з вакацій і питається служниці:
— Чи як мене не було, панусе їли дома?
— Так, — відповідає наймичка — лише кілька разів вернулася так пізно, що спізнилася на снідання.
ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

60-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ГЕНЕРАЛА В. КУРМАНОВИЧА.

Минуло 17 довгих літ від цієї хвили, коли Українська Галицька Армія, що оперувала коло Львова, почала свій відворот. Беззбройна, зморена голодом і холодом, відступала зі своїм вождом В. Курмановичем на чолі.

Дня 29. квітня 1919 р. трівножно дзвонив телефон у кожнім курні коло Львова. Команда бригади доносила до Генерального Штабу, що скрізь на цілому фронті почався загальний наступ поляків на наші позиції. Це прибули свіжі, добре засоблені в німецьку зброю познанські дивізії під проводом польського генерала Івашкевича. Скрізь голосив телефон майже ці самі слова.

Поляки зачали засипувати наші сотні барабаним вогнем різного калібру. Хлопці держалися добре, всеж таки не вдержували з браку набоїв.

В такому розгарі пекольних боїв у квітні наш фронт коло Львова за ломився і почався загальний відворот нашої армії на цілому фронті. Місто за містом, село за селом займали переважаючі сили ворога, добре узброєні й засоблені в увесь військовий матеріал, який Польщі достарчала союзниця Франція.

Стрільці Галицької Армії босі, голодні й без зброї, майже без набоїв, знайшлися без союзників, оточені зі всіх сторін ворогами.

У такому критичному положенню Галицька Армія у своєму відвороті опинилася коло Чорткова.

Тут слід зазначити, що в часі відвороту нашої армії боєгузи лишилися по домах, жінки, так, що коло Чорткова лишилися самі найкращі хлопці-герої галицької землі, бо це були хлопці, які в часі відвороту переходили мерз свої села, але в них не лишилися, а йшли зі своїми старшинами далі. Власне з таких хлопців склалися тоді останки могутчої душою Галицької Армії.

Дня 6. червня 1919 року невтомний генерал Курманович здержує відступ і порядком частини та засоблює їх у набої, які надійшли з Чехії, виготовляє план наступу й наказує частинам бути готовими.

Прийшов день 8. червня. Генерал Курманович приказує наставити дула (коло 100 гармат) на польські позиції.

змусили тоді Галицьку Армію відступити за Збруч.

Цього року припадає 60-ліття генерала-хорунжого В. Курмановича, бувшого шефа Генеральної Булави коло Львова, як також команданта і вождя Галицької Армії. Генерал Курманович вславився в битві під Чортковом і під його проводом Галицька Армія досягнула світлі перемоги. А тепер генерал Курманович далі працює по ділянках військових, будучи в зв'язку з проводом українських націоналістів.

До цього додамо, що скрізь тепер вшановують ген. Курмановича за його вірну службу українській визвольній ідеї.

Щоби пошанувати його заслуги і тут в Америці, бувши стрільці з Ньюарку, Н. Дж., які належать до Стрільцього Гуртка ч. 9., разом з відділом ОДВУ ч. 70 влаштувають святочну академію в пам'ять 60-літніх роковин генерала Курмановича. Академія ця відбувається в неділю, дня 11. жовтня, по полудні. Думаємо, що й по інших містах не забудуть за ці роковини.

Ю. Баранюк,
Ньюарк, Н. Дж.

УКРАЇНСЬКІ ЛЕТУНИ НА УКРАЇНСЬКОМУ КОНГРЕСІ МОЛОДІ.

В неділю рано, коли в Філадельфії відбувався конгрес Української Молоді, чути було, як у воздусі кружляв літак в околиці Френкфорду, облітаючи цю місцевість кілька разів.

Це був літак українського летуна Андрія Прухницького, сина Івана Прухницького, бувшого громадянина з Френкфорду, котрий приїхав із своїм тов. Іваном Прухницьким зі стеїту Конетикот на конгрес.

В імені Української Гоможданського Клубу з Френкфорду привітав підписаний летунів на летунській полі та побажав молодому летуну успіхів у його праці на полі летунства.

Шкода, що цей приїзд молодого нашого летуна був так несподіваний, що українське громадянство в Філадельфії не мало нагоди бачити наших летунів.

Теодор Липка.

Мусій Степанчук.

ОСІННЯ ПІСНЯ

Я співаю так, як знаю,
Співаю весь день,
Та найбільше я співаю
Осінніх пісень.

Бо ті пісні, що зимою
На папір кладу,
Тужать, плачуть враз зо мною
Збільшають тугу.

А весняні пісні будять
Весни юний час,
Що минув і вже не буде
Ніколи у нас.

Літні пісні улитають
Аж до рідних нив
І все тужать, виглядають
Багатих там жнив.

А осінні пісні мої,
Хоч не голосні,
Вони тихі й уродливі,
Як ниви буйні.

З ними я ходив до школи,
Там з книжок читав,
З ними з трудом та поволі
Я світ пізнавав.

З ними вчився я, як жити
Посеред людей,
Як свій рід і край любити
Й загін батьківський.

З ними скарб землі-мамі
Я скоро пізнав,
Із осінніми піснями
Я в світ вандрував.

Тож осінні пісні тихі
Співаю я все;
Вони приспляють лихо,
Що душу гнетє.

ЧИ У ВАШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ Є ТАКІ ШКІЛЬНІ КНИЖКИ?

ЯК НЕМА, ТО ЗАМОВТЕ НА НАСТУПНИЙ ШКІЛЬНИЙ РІК У КНИГАРНІ „СВОБОДИ“.

ПЕРША КНИЖЕЧКА (Буквар) М. Матвійчука 40 ц.
(Також маємо нове видання першої читанки М. Матвійчука з 1935 року. Коли хочете нове видання, просимо зазначити при замовленні. Ціна та сама, 40 ц.).

ДРУГА КНИЖЕЧКА (читанка для II класу) М. Матвійчука 45 ц.

ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА (читанка для III класу) М. Матвійчука 60 ц.

ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА (Читанка для IV класу) М. Матвійчука 75 ц.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ для дітей у чотирох частях з дуже гарними ілюстраціями М. Фаруха: КИЇВСЬКЕ КНЯЗІВСТВО; ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНЬСЬКА ДЕРЖАВА; КОЗАЧЧИНА; УКРАЇНА В НЕВОЛІ. Це надзвичайно добре видання для вжитку в школах і для дітей. Кожна книжка коштує 20 центів. Ціна за всі чотири книжки разом 75 ц.

КОРОТКА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крип'якевича 50 ц.

МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крип'якевича 15 ц.

ПОЧАТКОВА ГЕОГРАФІЯ з багатьма малюнками і картою, С. Рудницького 75 ц.

МАЛИЙ КАТЕХИЗМ християнсько-католицької релігії, уложив о. І. Рудович 85 ц.

БІБЛІЙНА ІСТОРІЯ старого і нового завіта, о. д-ра Я. Левинського 85 ц.

БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ. Перші початки науки релігії, о. С. Біленького 85 ц.

ХРИСТІАНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ в біблійних оповіданнях, о. С. Біленького 50 ц.

РУХОВІ ЗАБАВИ. Декотрі мають пісні 20 ц.

РЕСЕЛА БАНДУРА, співачкою з нотами 20 ц.

МАЛИЙ БАНДУРИСТ, збірка пісень для дітей, видання „Світ Дитини“ 25 ц.

СЕРЕДЕЧНИЙ ВІНОЧОК. Вязання святочних бананів для українських дітей: На іменини або уродини матері, батька, дідуся, бабусі, тети, сестри, брата, вчительки, товаришки. Також новорічні, великодні і різдвяні побажання. Писемні привітання на Стяго Матері і декларації 35 ц.

МАЛИЙ ДЕКЛАМАТОР, збірка віршів до деклямації на всі національні й шкільні свята та обходи. Підбрав і впорядкував М. Таранько. Видання „Світ Дитини“ 25 ц.

МЕТОДИКА правописних і словесних вправ з додатковими диктантами, зразки говірок, спис висловів. Практичний підручник для вчителів і кандидатів учительського знання. Д-ра К. Кислевського. Ціна 65 ц.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК до навчання перших початків українського письма, М. Матвійчука. Ціна 75 ц.

“СВОБОДА”

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ЩО ВИ ЗНАЄТЕ ПРО ЛЕМКІВЩИНУ?

Коли хтось питається Вас про Лемківщину, чи можете дати вдовольнію відповіді? Що діється тепер на Лемківщині?

Відповіді на ці питання знайдете в новій книжці

ІЛЮСТРОВАНА ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

написав Юліян Тарнович
284 сторін — 100 ілюстрацій. — Ціна \$1.00.

Заомвляйте в книгарні „СВОБОДИ“, 81-83 GRAND STREET (BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

ЧИТАЙТЕ ПЕРЛИ ТВОРЧОСТИ ІВАНА ФРАНКА

КНИГАРНЯ „СВОБОДИ“ ДАЄ СПЕЦІАЛЬНУ ОФЕРТУ НА КНИЖКИ ІВАНА ФРАНКА В 8 КНИЖОК ЗА \$2.50

1. Захар Беркут, образ громадсько-го життя.
2. Абу Касимові капці, арабська казка.
3. Батьківщина й інші оповідання.
4. Вибір поезій Івана Франка і короткий начерк його життя.
5. Для домашнього огнища, повість.
6. Лис Микита.
7. Молода Україна.
8. Як пан собі бідн шукав.

Вишліть мені ордер на суму \$2.50 іще сьогодні й одержите повні 8 книжок відоротною поштою. Коли іще ви хотіли мати найкращий твір Івана Франка, „Мойсей“, то вишліть \$2.75. — Замовлення треба слати на адресу:

Замовляйте у книгарні Свободи: „СВОБОДА“ 81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ЗАПОМОГОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗА ЮНІОЗАЦІЮ СТАЛЕВОЇ ІНДУСТРІЇ

У Пітсбургу зорганізувався Комітет Запомогових Організацій для Піддержки Юніозації Сталевої Індустрії. Організаційний Комітет Сталевих Робітників всеціло підтримує працю цього Комітету і через свого голову, Філіппа Мурей, закликає всіх людей, заінтересованих у поліпшенні життєвих умовин сталевих робітників, до активної та енергійної підтримки праці цього Комітету.

Комітет Запомогових Організацій для піддержки юніозації сталевий індустрії був створений на прелімінарній конференції провідників запомогових організацій, котра відбулася в Пітсбургу 8 серпня 1936 року. Присутні провідники різних запомогових організацій, після вислухання доповіді голови Організаційного Комітету Сталевих Робітників, п. Філіппа Мурей, одностайно погодилися всім можливими способами дати підтримку тій великій і корисній для всіх робітників праці, що її проводить Організаційний Комітет Сталевих Робітників. Але щоб ця підтримка була справді підтримкою всіх запомогових, культурних та громадських організацій, які заінтересовані в поліпшенні життєвих умовин своїх членів та взагалі робітників, вирішено вибрати вужчий діючий комітет, який мав би за завдання скликати ширшу конференцію всіх запомогових, культурних і громадських організацій, що готові допомогти цьому рухові.

Цими днями вибраний комітет, до якого входять представники від усіх організацій, що були присутні на першій підготовчій конференції, вислали заклики до 1,500 краєвих національних та льокальних організацій, як теж 600 газет, включаючи суди газети — органи всіх запомогових організацій різних національностей.

Заявляючи про це, заклики говоряться так: „Дорогі брати і сестри: „Організаційна кампанія в сталевий індустрії, яку розпочав Організаційний Комітет Сталевих Робітників з Комітету за індустріальну організацію, на чолі якого стоїть Джан Л. Луїс, президент юнію Найтед Майн Воркерс оф Америка, є одною з найбільших справ зі сторони організаційних робітників. „Ця кампанія обходить не тільки трейдунії. Вона в однаковій мірі обходить і запомогові організації. „Конференція краєвих урядників запомогових організацій, що відбулася в Пітсбургу 8 серпня, які репрезентували понад 300,000 членів, вирішила активно піддержувати організаційну кампанію в сталевий індустрії, розуміючи цілком добре, що забезпечення більшої платні, коротших годин праці, кращих умовин праці є в інтересі членів запомогових організацій. Сильна індустріальна юніа в сталевий індустрії, працюючи в цих цілях, зможе поліпшити забезпечення нашого членства. „Запомогові організації робили постійні старання збільшити забезпечення наших членів, але наша можливість здійснити це є обмежена з огляду на небезпеку, з якими наші члени зустрічаються в індустрії з причини погіршення, нещасливих випадків, небезпечення на роботі, довгих годин праці, низької платні і т. п. „З огляду на це все, ми, представники запомогових організацій, скликаємо широкую МАСОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ з усіх запомогових, культурних

та громадських організацій, яка відбудеться в неділю, 25 жовтня, в 1-шій годині по полудні, в Словініан Гол, вул. 57-ма і Ботлер, Пітсбург, Па.

„Головним бесідником на цій конференції буде Філіпп Мурей, голова Організаційного Комітету Сталевих Робітників. Конференція ставить собі за мету вишукати способи і засоби практичної допомоги юніозації сталевих робітників кожну зокрема і всіми організаціями“.

Представництво на цю конференцію визначено в такий спосіб: делегатів можуть вислати всі запомогові, культурні і громадські організації. Краєві національні комітети можуть вислати найбільше 5 делегатів; дистриктові, повітові та міські комітети по 3 делегати; кожний окремий відділ може вислати 2 делегати. Всі делегати повинні мати відповідні мандати, які вислаються всім організаціям разом

Іван Цанкар.

ЩАСЛИВО ВЕРНУЛИСЬ

Три їх стояли перед селом. Всі три передчасно постаріли, похмурі та згорблені, слабі наслідком мандрівки та довгої подорожі з Америки у рідний край. Там зливали землю потом свого чола, там пускали в рух сильні машини силою своєї крові. Без сили та крові прийшли тепер виснажені, перетомлені. Був вівір. Там у долині лежало берленське село, під смерековим лісом. Стояли там наче троє переляканих дітей та не мали відваги йти далі. Перший сказав:

— Вже буде п'ять літ, п'ять довгих літ, як я розпрощався з моєю судженою. Бог зна, чи ще живе, Бог зна, чи не віддалася! Хай Бог благословить її, коли вона вірна мені. Хай буде здорова та її діти, коли віддалася! Я пішов був, щоб її принести багатство, а приношу їй тугу та журу. Як я стану перед нею, щоб не запастися під землю зі стиду перед її очима? Мандрівника-нуждаря вона не буде любити. Вона хай буде щаслива, а для мене ліс і мандрівка!

Другий сказав:

— Десять літ буде, десять довгих літ, як я розпрощався з мамою, бідною, старенькою. Чи живе ще вона тому, що їй не дає вмерти спогад і туга, чи може померла з жалю і гріб її заупущений? Коли померла, то дивиться на мене з неба, бо вона була свята мучениця. Коли живе, тяжко мені! Як стану перед нею, коли я приобичив їй навколішка, що принесу білого хліба, а приношу смуток і журу? Радніше я проливав би слози на її гробі ніж перед її лицем. Коли вона не вмерла, вмер з болю.

Третій сказав:

— Жінку я оставив дома та троє дітей. Сім літ, сім довгих літ. Потерпів, говорив я, та заждіть, Бог змилосердиться над нами, як вернуся, буде хата нова, буде стайня повна тай земля знову родитиме. А тепер приношу їм лише біду та біль. Чи стоїть іще ця хата? А може запалася і мої очі більше не побачать її? Чи живе ще моя жінка, где мене кожного полудня і кожного вечора ставить на мому місці на столі ложку та виглядає у дверях? Чи живуть іще мої діти, бідненькі, чи розігнали їх по світі? Я радніше привитав би їх на заупущеному цвинтарі, ніж маю стати перед ними бідний та хоррий!

Стояли перед селом, усі три

з закликом на конференцію. Комітет просить усі організації, що братимуть участь у цій конференції, прислати добровільний даток на покриття розходів, що зв'язані з цією роботою.

Закликають підтримувати Орг. Ком. Сталевих Робітників.

При кінці цього листа до всіх запомогових, культурних і громадських організацій Комітет Запомогових Організацій дає отсей заклик:

„Ми кличемо всі і кожну особну організацію в її околиці дати якнайбільшу підтримку і допомогу Організаційному Комітету Сталевих робітників в тій місцевості і де тільки можливо, творити комітети з метою співпраці з організаційними комітетами“. За діючий комітет підписані Б. К. Геберт, Дж. Гаузан і Дж. Віткович, який є секретарем організації.

Всі листи, чеки, моні ордери і т. п. треба вислати на адресу:

George Witkovich,
Commonwealth Bldg.
316 — 4th Ave., Room 1209,
Pittsburgh, Pa.

сумні та пригноблені. Ні один із них не обернувся, ні один не пустився до лісу, наче вкопані стояли. Бо їх туга була більша ніж біль.

Держалися за руки наче болячі діти, коли йдуть лісом, і пішли до села.

Перший ввійшов у хату судженої та пристанув на порозі, наче просяк і подорожник. Суджена заплакала з радості, обняла його за шию та поцілувала.

— Добре, що ти прийшов такий, який ти є! Щасливо прийшов ти, наче приїхав білими санями, запряженими в чотири ворони коні!

Другий ввійшов у хату своєї матері, сумний та заляканий. А мати заплакала з радості та поцілувала.

— Добре, що ти прийшов, мій сину, такий, який є! Бог дозволив мені дожити цієї радості, що бачу тебе!

Третій ввійшов у хату своєї родини, станув на порозі, у стиді та болю. Відразу пізнала його жінка, пізнали діти й обняли його.

— Добре, що ти прийшов, чоловіче! Добре, що ви прийшли, тату! Краще, що ти прийшов до нас, ніж ти прийшов би із сріблом і золотом! На столі є твоя ложка, вечеря з нами. Сьогодні хай буде свято та радість у нашій хаті!

(З хорватської мови переклав М. Н.).

НА СВІЖУ МОГИЛУ АНАСТАСІ РИБАКОВОТ

Серпнева днина чудова
Смутком повита довкола,
Тихий, вітрець повиває,
Доньку навіки прощає,
Прощай, прощай, спи спокійно
В чужій землі в домовині,
Вітер від Тебе занесе
Поклінь неньці Україні.
Ті любила край свій рідний,
Рідні села, нарід бідний,
Про їх долю Ти співала,
Разом з ними Ти страждала,
Палким словом загирала,
Про їх горе Ти писала,
Проганяла ту зневіру,
Будила в нас в краще віру.
З болем серця Ти гляділа
На Україну, її горе,
І думками все линула
В рідні степи, в рідні гори.
Нехай Тобі чужа земля
Во вік віки пером буде,
Твою любов для народу
Він ніколи не забуде!
Катерина Маланчукова.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

СТ. ЛИС, МО.

На Рідну Школу.

У вівторок, 30-го вересня ц. р., в Укр. Нар. Домі відбувся 20-літній ювілей самостійного Т-ва стейту Мізурі, Успення Пресв. Діви Марії, на котрім була заступлена ціла українська околиця. Підчас обіду присутні не забули й за Рідну Школу і на заклані гром. Логуна склали свої жертви. Жертували по \$1: В. Логун, М. Кухарчук, о. Г. Павловський; по 50 цент.: В. Грамоцький, Кухар, В. Шупляк, М. Левицька, І. Добролюбовський, О. Грамоцький, І. Була, І. Гресцький; по 25 цент.: Ю. Микуляк, І. Лябчин, П. Чулик, М. Чулик, М. Дмитришин, Ф. Владика, І. Гатан, Т. Костецький, П. Хлопак, М. Парашак, Ф. Пристай, п. Шульц, В. Гук, пані Гук, М. Бартіш, пані Пристай, С. Василюк, Е. Пюркевич, П. Павлишин, а решту дрібними датками. Те все разом складає суму \$12.75, котрі вислано на Рідну Школу через Обеднання. Збіркою занялася панна Софія Парашак.

Учасник.

РОМ, Н. П.

З весілля на бойову акцію.

Дня 5. вересня ц. р. відбувся в Ромі весілля п. Романа Фенчинського з панною Розалією Павелко. Гром. Фенчинський є добре відомий українському громадянству в Ромі, бо був тут учителем українських танків. Також панна Павелко є відома добре українській місцевій громаді, бо брада цілий час чинну участь в громадському життю. Була урядницею Клубу Українських Танцюристів, як теж членцею Українського Аматорського Кружка.

Молода пара запросила гостей, серед яких був о. Кошіль. Серед веселої забави гості хотіли обдарувати молодят. Однак молодята і їх родичі запротестували проти цього і сказали, що коли якась, то хай гості зложать шось на бойову акцію. О. Кошіль забрав слово й у короткій промові представив гостям останні події, що відбуваються в краю та закликав їх, щоб підтримали нашу молодь на рідних землях на цьому важкому шляху, яким вона нині ступає. Вслід за тим передано збірку, якою завалився панночка Катерина Гладун і Литвін. Приватні зложили \$18.75, які то граці вислали через Обеднання на бойову акцію.

Зложили такі особи: Роман і Розалія Фенчинські \$2; Фред

Агел \$2; по \$1: о. В. Кошіль, М. Семкайло, В. Тимчишин, О. Галз, П. Романович, Д. Іванців, М. Кізлик, Н. Гладун, І. Лаврук, М. Рітшел; по 50 ц.: Н. Кузьма, О. Яворський, Антонія Гулань, А. Філик, П. Гемткович, Т. Яворська, А. Сохан, М. Павелко; П. Жмудовський 25 ц. Дрібними 50 ц. С. Г.

ФЛОРИНГ, Д. АН, Н. П.

З ювілею на інвалідів.

Дня 19. вересня відбувся 25-літній ювілей подружжя громадян Івана і Оди Білоусів, власників знаного українського цвітчного заведення на Лонг Айленді.

На це торжество зійшлися їх найближчі приятелі, а підчас обіду промовляли іх бувші друзби і старости.

Забрав теж слово о. Д. Профета, який, крім ширих побажань ювілянтам, агадав за визвольну боротьбу українського народу на рідних землях і за тих, які положили своє здоров'я і молодість в цій боротьбі, т. є. за українських інвалідів. Він теж попросив присутніх про добровільну жертву на цю ціль.

Присутні зложили жертву в сумі \$14.30, яку розділено: \$9.30 на українських інвалідів і \$5 на українську радіову програму.

Збіркою занялись громадяни Іван Сидор і Іван Гнатів.

Зложили по \$1: о. Д. Профета, І. Сидор, О. Мартин, П. Мартинів, І. Білоус, І. Гнатів, А. Ганка, А. Малія, Г. Клайн, А. Балан і А. Гресцький; по 50 ц.: І. Рибак, Н. Дудишин, Н. Богун, К. Василюшин, О. Гнатів і М. Сербинський; по 25 ц.: Т. Білоус.

Збірку на інвалідів переслали до краю через Обеднання.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ.

Член 361 від. У. Н. Союзу, Нью Йорк, Н. Я. — Можете те все спокійно описати в листі до Інформаційного Бюро, звідки дістанете відповідь. Пишіть на таку адресу: FLIS (Ukrainian Bureau), 222 Fourth Ave., New York.

Гість, Пасейк, Н. Дж. — Додіс про ювілей міг би бути поміщенням тоді, якби була зложена з цієї нагоди жертва на якусь народню ціль. Щодо другої справи, то з неї не буде ніякої користі, якщо буде подана до часопису в такій формі, як Ви переслали. Треба піддавати думку, як практично розв'язувати цю важну справу й обговорювати та вирішувати це на таких зібраннях як Конгрес Обеднання.

201 НАЙПОПУЛЯРНІШИХ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ, ЗІБРАНИХ В ОДНІЙ ГАРНО ОПРАВЛЕНІЙ КНИЖЦІ.

Всі ті пісні уложити на фортепяні наші славні музики: Д. Січинський і С. Людкевич. Кожа пісня має м'ялдію у верхнім голосі, отже всі 201 пісень можна співати або грати на якимнебудь інструменті.

Всюди і при кожній нагоді, вдома, в товаристві, в клубі, в школі, на концертах і при всяких виступах грайте й співайте ті зібрані й видрукувані у цій книжці пісні.

Ціна лише \$2.00, себто одного цента за одну пісню.

Замовляйте ще сьогодні у книгарні „Свобода“:

„СВОБОДА“, 81-83 GRAND ST. (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

ЖИДИ У ВНУТРІШНІЙ АДМІНІСТРАЦІЇ ССР.

Недавно подали ми список жидів, які є в дипломатичній службі ССР за кордоном. Нині подаємо список жидів, які займають високі становища у внутрішній адміністраційній владі в ССР. І так комісарем внутрішніх справ є Гершель Ягода (жид), першим його заступником Агранов-Зоресон (жид), другим його заступником Прокоф'єв (москаль).

Головна управа державної безпеки: нач. Гай (жид), Молчанов (москаль), Слуцький (жид), Шапін (жид), Павкер (жид), Добродіцький (жид), Більський (жид), Вульш (жид).

Головна управа державної охорони: шеф Полєнський (жид), Могильський (жид), Шпринд (жид), Геймш (лотш).

Головна управа концентраційних таборів: начальник Бергман (жид), його заступник Фірін (жид), начальник таборів: Кочан (жид), Фінкельштайн (жид), Погребінський (жид), Серпуховський (жид), Сабо (мадярський жид), Золін (жид), Мезнер (жид), Бродський (жид), Адамсон (лотш).

Управа областей: Московська — нач. Реденс (жид), Ленінградська — нач. Заковський (жид), Західна Росія — нач. Блять (жид), Північна Росія — нач. Ритковський (жид), Курська — нач. Суворов (москаль), Озівсько-Чорноморська — нач. Фрідберг (жид), Саратовська — нач. Пиллер (жид), Сталінград — нач. Рапппорт (жид), Оренбургська — нач. Райський (жид), область Верховинців — нач. Абранпольський (жид), Північний Кавказ

нач. Файвиллович (жид), Свердловська — нач. Шкляр (жид), Західний Сибір — нач. Гагель (жид), Східний Сибір — нач. Боцький (жид), Далекій Схід — нач. Дерібас (жид), Україна — Балицький (поляк), Закавказька область — нач. Гогізе (грузин) Башкірська область — нач. Лелікман (жид).

ЗБОРИ ВІДІДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, поїхомоме всіх місцевих і позаміських членів, що збори відбуються в суботу, 3-го жовтня, в годині 7-їй вечір, в галі церквоній при Блекстон ул. Просимо всіх членів прийти на ті збори, бо маємо важні справи до долагодження. На тих зборах буде справоздання з пісінками. Уряд.

НОВІ КНИЖКИ З КРАЮ

- Д-р Шухевич Степан: ПІРКИ ТО СМІХ. Воєнні оповідання \$ 0.50
Поліщук Б.: КІМНАТА З ОДНИМ ВХОДОМ, сенсаційна повість \$ 0.50
Поліщук Б.: ТОВАРИШ УСМІХУ, сенсаційна повість \$ 0.50
Мродовель Д.: ГАЙДАМАКИ, в двох томах \$ 1.00
Гоголь М.: СТРАШНА ПОМСТА та інші оповідання з передмовою М. Голубця \$ 0.50
Радич В.: МАКСИМ ЗАЛІЗНЯК, в двох томах \$ 1.00
Чайковський Андрій: ЗА НАЖИВОЮ. Повість з галицького селянського життя \$ 0.50
Турянский Осип: СИН ЗЕМЛІ, в двох томах \$ 1.00
Горинський П.: ПІД ПРАПОРІ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО \$ 0.50
Будзинський В.: ГРЕМІТЬ. Історична повість \$ 0.50
Самчук Улас: МАРІЯ, хроніка одного життя \$ 0.50
Голубець Микола: ГЕП ВІДНО СЕЛО. (Нарис \$ 0.50
Журба Г.: ЗОРІ СВІТ ЗАПОВІДАЮТЬ з післясловом М. Голубця \$ 0.50
Косач Юрій: СОНЦЕ В ЧИГІРИНІ. Повість про декабристів на Укр. Півно, Схід (Сенсаційна) \$ 0.50
Верн Жиль: ЗАМОК У КАРПАТАХ \$ 0.50
Островський В.: ЗА ГРОШЕМ. Оповідання \$ 0.50
Голубець Микола: ЗА УКРАЇНСЬКИЙ ЛЬВІВ. Епізоди боротьби XIII-XVIII. в. \$ 0.50

„СВОБОДА“

81-83 GRAND ST. (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

МАРІЯ
повість
УЛАСА САМЧУКА
ціна 50 центів.
Замовлення слати на адресу:
„СВОБОДА“
81-83 GRAND ST., P. O. BOX 346
JERSEY CITY, N. J.

ПОВОРОТ ГО ТЯЖКИХ ХАРЧІВ.

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоров'я міста Нью Йорку).

З приходом осінньої пори наступає нахил до побудження апетиту. Кожний відчуває потребу більшої скількості харчу в осени, ніж підчас дуцних та літніх місяців, і більшість людей стосується до тих вимог. Відтепер, підчас холодніших днів, як теж зимових місяців, організм людини зривім природно вимагає більшої харчів. Хто дбає про те, щоб набути більшої ваги, власне тепер може цього діпняти.

Більшість людей, при точній обережності, може аминити перетовщення, але це вимагає пильної уваги, уміркованого харчування та повних тілесних вправ. Ціла тайна регуляції чи зменшення ваги полягає в тому, щоб придержуватись нижче поданих приписів. В ког о є нормальні здолані, той може охоронитись від надмірного та безпотрібного отовщення, якщо буде точно придержуватись цих вказівок.

Отже кожний повинен пам'ятати, що для охорони перед отовщенням треба адержатись від переїдання, а за те треба управляти певного роду тілесні вправи. Вагу можна регулювати щоденним харчуванням. Це перші засади для зменшування та регулювання ваги. Це правда, що людина вимагає більше цукру, крохмалю та товщу підчас холодної температури для вдеркнянн організму в нормальній стап, але щоб мати нормальну вагу, треба вважати на те, щоб не вживати тих середніх забатаго.

Навіть підчас холодних місяців порадно їсти досить листкових городин, овочів, свіжих чи сирих, свіжу яринову салату, а між тим сікану сиру капусту. Це треба їсти в додатку до картоплі, мяса, хліба та масла. Молоко та молочні продукти зрівноважують харчування, котрі треба вживати в довільних скількостях. Рибя постачає протеїни, однак не приводить до отовщення. П треба споживати хоч раз на тиждень.

Пересічна доросла людина підчас проходу набуває достаточо тілесних вправ, але прохід повинен бути бадьорий, виконуваний кожного дня. Однак один припис не надається для кожного. Лікар повинен бути вашим провідником. Остерігайтесь перед обманями, лихими дієтами та патентованими ліками.

ФЛІС.

— То ти є найбільший дурень у кляс? Чи дійсно вже більшого дурня нема?

— Є, є, та нині не прийшов до школи. Мабуть хорий.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОТРЕБНО ДІВЧАТ

до легкої фабричної роботи. Голосіться: 226-31

124 MYRTLE AVENUE, JERSEY CITY, N. J.

НА ПРОДАЖ Ю-АКРОВА ФАРМА.

Дім на 4 кімнати, електрика, газ і вода. 2 курники і стайня. Ця фарма є у містечку SARVEL, N. J., а як є школа, склепи і фабрика. Ціна \$1,600. Половина готівкою, а решта на дігнісній сплаті. Інтересовані голосіться на адресу: GEORGE CHUDOVICZ, 225-7 R. 1, BOX 263, MILLVILLE, N. J.

ЗБОРИ

Український Базар, 97 Avenue A, New York, N. Y.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРБУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y. Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урадові годили: рано від 10 до 12, ввечір від 6 до 8, а в невіді рано від 10 до 12.

БОЛІ НІГ

Ради на ногах, опухлі ноги, набряклі жила, болячі ноги, флебіт (запалення жила), напухлі або болячі коліна чи кісточки і ревматичні ноги успішно лікуємо новими європейськими методами без операції.

Офісові години: понодень від 2 до 6, в поєднанні і четверги від 2 до 8.

ГОВОРИМО ПО УКРАЇНСЬКИ.

Увага: Отрим поадо від відома, що я переїсз поадо канцелярію з 28 W. 89th St., на

320 W. 86 St., New York City, Близько Бродвею.

L. A. ВЕНЛА ЕВРОПЕЙСЬКИЙ СПЕЦІАЛІСТ

ВАЖНЕ ДЛЯ ХВОРИХ

Поадо до відома, що я, М. Шовіра, 1013 Simson St., Bronx, N. Y., хордував довгий час на легені, кашляв сильно, мене душно аж до несприятливості, був у шпиталі чотири рази, кликав лікарів і це все не багато помагало. Аж одного разу моє знайомі порадили мені удатись до лікувальника з природної практики, котрий практикував і лікує різним зльям. Він виликував мене і я тепер здоровий. За це складаю йому ширю подяку і бажаю, щоб він помагав усім терплячим, які до нього напшуть по інформації, які він дає безплатно.

Адрес цього лікувальника є такий: (отол.) JOSEPH ILIYA, 522 E. 6th St., NEW YORK CITY.

ПРОФ. РАФІД ГАМІВЕЙ (RAFFIED HAMINEY),

арав з Далекотог Сходу, що гордиться першою нагородою на спитовім ринку яко найкращий остролог і психічний відагувач в Америці.

Без уваги на те, які ваші клопоти і проблеми, ви тільки зайдате чотири шитання про якунебудь справу, подайте дату свого уродження та залучіть \$1.00. Я відповім на ваші питання і дам вам на них пораду, так, начеб я знав вас відавна. Пишіть виразно по англійськи. Свій лист адресуйте: Raffied Haminey, 383 Jackson Ave., Jersey City, N. J. Як живете недалеко Джерсі Сіті, то зайдіть до моєї канцелярії, де дістанете задовільну пораду і поміч з невеличку ціну.

Як бажаєте побачитись зо мною особисто, то зателефонуйте: Delaware 3-5904. Офіс: 383 Jackson Ave., corner of Ege Avenue (over Meat Market), Jersey City, N. J. 226-7

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ДОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ 129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel. Orchard 4-2565

BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (opp. E. 185 St.), BRONX, N. Y. Tel. Ludlow 4-2565

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(15)

Коли чародій Собіто закінчив свої погрози, Тарзан впляляв свій гострий зір у нього і мовчав. Здавалося, що його очі наскрізь прошивають примітивну душу чорного. По короткій хвилі він скавав повола: „Коли ти думаєш, що я не є духом Музіма, коли ти думаєш, що я смертельний чоловік, то попробуй убити мене своїми чарами!“

Чорні селюхи остовпіли. Вони почали нишком перешіптуватись між собою. Вони ще ніколи не чули, щоб хтось у такий зухвалий епісіб визнавав іх чародія. Вони думали, що іх чародій відразу прийме визов і знищить в одній хвилі Тарзана. Однак ніщо подібне не сталося. Тепер вони вплялили свій зір у ворожбита.

Лукавий Собіто знав дуже добре, що він мусить шось дочати і тр скоро, бо інакше втратить зовсім вплив над своїм племенем. Він немов пробудився і вискочив наперед, підносячи угору хвіст р'ени, що вважався символом його чародійної сили. Чорні з острахом відступили взад і всі тепер із запертм віддіхом очікували чогось страшного.

„Ти згинеш! — закричав ди-ко чародій. „Нічого тебе не врятує. Зами місяць підніметься семий раз, ти будеш мертвий, мертвий“. Хитрий чарівник міркував собі, що за сім днів йому вдасться шось таке придумати, що врятує його надірвану повагу, а передовсім вдасться йому спрятати цього чужинця, що загрожував його владі.